

Vreme: 13.07.2026 12:29

Medij: novaekonomija.rs

Link: <https://novaekonomija.rs/price-i-analize/za-plakanje-ce-biti-kasno>

Autori: Ana Krajnc

Teme: Evropska komisija

Naslov: Da li je Srbiji potrebna Evropska unija: Za plakanje će biti kasno

9453

Dok je Srbija gotovo potpuno okupirana sopstvenom političkom krizom, koja možda nikad nije ni prestala još od pada Berlinskog zida 1989, oko nas se odvijaju procesi koji bi mogli da promene geopolitičku arhitekturu Evrope za narednih nekoliko decenija. Kao i mnogo puta ranije, rizikujemo da ih primetimo tek kada njihove posledice...

Dok je Srbija gotovo potpuno okupirana sopstvenom političkom krizom, koja možda nikad nije ni prestala još od pada Berlinskog zida 1989, oko nas se odvijaju procesi koji bi mogli da promene geopolitičku arhitekturu Evrope za narednih nekoliko decenija. Kao i mnogo puta ranije, rizikujemo da ih primetimo tek kada njihove posledice stignu do naših života. Jedna od tih promena jeste i to što se prvi put posle završetka Hladnog rata interesi Evropske unije i Sjedinjenih Američkih Država više ne poklapaju u potpunosti. To ne znači da su Brisel i Vašington postali protivnici, znači da više nisu nužno partneri sa identičnim ciljevima. U ovom regionu, a i na bilo kom drugom mestu na mapi sveta. Prvi vesnik tih promena već se vidi na primeru Bosne i Hercegovine. Ispod radara domaće javnosti već mesecima traje ozbiljan diplomatski konflikt evropskih i američkih aktera oko budućeg visokog predstavnika i upravljanja pojedinim strateškim energetske projekta. Formalno, svi govore o istim ciljevima: energetske bezbednosti, smanjenju ruskog uticaja i stabilnosti zemlje. Međutim, iza tih formulacija sve češće se kriju različite predstave o tome ko treba da upravlja procesima i po kojim pravilima. Pogrešno je verovati da je Donald Tramp stvorio tu novu Ameriku. On ju je samo učinio vidljivijom. Još i pre njegovog povratka u Belu kuću, počelo je postepeno povlačenje SAD iz uloge globalnog čuvara poretka koji su same izgradile nakon Drugog svetskog rata. Najdramatičnija slika tog procesa dogodila se u avgustu 2021. godine, kada su se ljudi na aerodromu u Kabulu hvatali za američke vojne avione koji su poletali iz Avganistana. Te slike obiše su svet, ali se njihov puni značaj razume tek danas. Za mnoge države i političke elite širom sveta, to je bio trenutak u kome je postalo jasno da se američki prioriteti mogu promeniti gotovo preko noći. Dvadeset godina prisustva, milijarde dolara i hiljade izgubljenih života nisu bili dovoljni da spreče odluku o povlačenju. Nije važno da li je ta odluka bila ispravna ili pogrešna. Važno je da je pokazala koliko brzo Vašington može promeniti kurs kada proceni da neki prostor više nije među njegovim prioritetima. To je jedan od razloga zbog kojih Evropska unija danas sa mnogo više nervoze posmatra sopstveno susedstvo iz koga ne može da se jednom odlukom i preko noći povuče na drugu stranu okeana. Za nju su Ukrajina, Moldavija, Balkan i Kavkaz pitanje sopstvene bezbednosti i geopolitičke relevantnosti. Zbog toga poslednjih godinu dana gledamo ubrzavanje procesa proširenja. Otvaranje pregovora sa Ukrajinom i Moldavijom, zamah prema Albaniji, pokušaje deblokade procesa Severne Makedonije i konačno, izradu ugovora o pristupanju za Crnu Goru, ali i skoro nadljudske napore pojedinih evropskih aktera da u taj ubrzani voz uguraju i Srbiju. Evropska unija danas ne ubrzava proširenje zato što veruje da su kandidati preko noći postali uzorni šampioni reformskih procesa. Ona ga ubrzava zato što procenjuje da bi cena njihovog ostanka izvan evropskog političkog prostora mogla postati veća od rizika njihovog postepenog uključivanja koje je, nakon niza godina debate o potrebi unutrašnje reforme EU, sada postalo kompromis geopolitike i na zaslugama zasnovanog modela proširenja. Ako i dođe do otvaranja novih klastera Srbiji, prvi put nakon četiri i po godine, to neće biti potvrda da je Srbija odjednom postala demokratska država, niti će to biti nagrada Aleksandru Vučiću za sprovedene reforme. Naprotiv. Evropska unija vrlo dobro vidi stanje demokratije, medijskih sloboda, izbornih uslova i vladavine prava u Srbiji. I ta pitanja će aktuelizovati za potrebe zatvaranja klastera, ko god u tom trenutku bude na vlasti. Da bi se klasteri otvorili, Srbija, odnosno njen predsednik, treba da prođu najbazičniji mogući test kredibiliteta, nakon svih propalih obećanja o uvođenju sankcija Rusiji, rešavanju slučaja Banjska, reformama u oblasti vladavine prava. On je sada dobio priliku studenta kome profesor nakon svih pokušaja da iz njega izvuče odgovore na pitanja sa cedulje, na kraju, hvatajući se za glavu, kaže: "Dobro, pričaj šta znaš za šest." I velike su šanse da šesticu opet neće dobiti, ne zbog neznanja, već zato što je taj student rešio da tera inat svima oko sebe, a posebno onima koji su ga naterali da upiše fakultet na kome on uopšte i nije hteo da studira. Za razliku od drugih velikih sila, geografski smeštenih na drugim kontinentima, koje svoj uticaj ostvaruju kroz pojedinačne aranžmane, sporazume, investicije, Evropska unija pokušava da trajno veže za sebe teritorije, institucije i ljude. Zato joj je mnogo važnije gde će Srbija biti za dvadeset godina, nego ko će biti na vlasti za dve. Zato Evropska unija niti hoće, niti može da odlučuje o tome ko će vladati Srbijom. Naprotiv. Kako se geopolitička logika bude pojačavala, Brisel će sve manje biti zainteresovan za pojedinačna politička imena, a sve više za predvidljivost države i njen strateški pravac. Evropska unija će sarađivati sa svakom vlašću koja Srbiju neće, u geopolitičkom smislu, odvajati od ostalih država kandidata u regionu. Uostalom, ni sadašnja vlast nije birana u Briselu, iako je to jedan od široko rasprostranjenih mitova u koji su poverovali i podržavaoci i protivnici Aleksandra Vučića. I sada se prirodno postavlja logično pitanje: a šta onda Srbija sada da radi? Jedini mogući odgovor na to pitanje jeste da Srbija u ovom trenutku ne treba da se bavi onim što Evropska unija radi, već onim što Srbija realno jeste. Više od polovine naše trgovinske razmene vezano

Vreme: 13.07.2026 12:29

Medij: novaekonomija.rs

Link: <https://novaekonomija.rs/price-i-analize/za-plakanje-ce-bit-kasno>

Autori: Ana Krajnc

Teme: Evropska komisija

Naslov: Da li je Srbiji potrebna Evropska unija: Za plakanje će biti kasno

je za države Evropske unije. Evropske kompanije zapošljavaju stotine hiljada ljudi. Građani Srbije godinama putuju bez viza. Programi poput Erasmusa, Horizonta postali su sastavni deo akademskog, istraživačkog i privrednog života zemlje. U pregovaračkom okviru Srbije prema Evropskoj uniji ne nalazi se obaveza priznanja nezavisnosti Kosova. Najglasniji agitator širenja tog mita bio je upravo Aleksandar Vučić. U pregovaračkom okviru Srbije prema Evropskoj uniji ne nalazi se obaveza priznanja nezavisnosti Kosova. Najglasniji agitator širenja tog mita bio je upravo Aleksandar Vučić. Ali ništa od toga nije bogomdano i ne bi bilo moguće da Srbija nije kandidat za članstvo u Evropskoj uniji. Sve to nije pitanje ideologije, već činjenica. Kao što je i činjenica da se u pregovaračkom okviru Srbije prema Evropskoj uniji ne nalazi obaveza priznanja nezavisnosti Kosova. Najglasniji agitator širenja tog mita bio je upravo Aleksandar Vučić, jer je on za njega bio savršen izgovor da svoju stvarnu volju u odnosu na Evropu maskira teškom kolektivnom ranom, da bi onda odgovornost za izostanak reformskih procesa u Srbiji prebacio na Brisel. Svaka potencijalna buduća vlast ima pravo da predloži i drugačiji spoljnopolički kurs. Ali svako ko zagovara njegovu radikalnu promenu, ima obavezu da građanima otvoreno kaže kolika bi bila cena takve odluke i ko bi je platio. U ozbiljnim državama strateški zaokreti nisu pitanje političkog marketinga, već odgovornosti prema milionima ljudi čiji se životi, poslovi, obrazovanje i budućnost oslanjaju na postojeće veze. A šta ako Evropska unija ne uspe da Srbiju ubaci u voz koji samo što nije krenuo? Više od polovine naše trgovinske razmene vezano je za države Evropske unije. Evropske kompanije zapošljavaju stotine hiljada ljudi. Građani Srbije godinama putuju bez viza. Više od polovine naše trgovinske razmene vezano je za države Evropske unije. Evropske kompanije zapošljavaju stotine hiljada ljudi. Građani Srbije godinama putuju bez viza. Tada bismo mogli da uđemo u drugačiju fazu razvoja regiona, u kojoj Zapadni Balkan više neće biti jedna geopolitička celina. U kojoj će njegovi različiti delovi biti vezani za različite centre moći. U kojoj će demokratski standardi, mehanizmi kontrole i politička uslovljavanja postajati sve slabiji tamo gde nema uticaja Evropske unije. U kojoj ćemo ljubomorno gledati šta je sve dopušteno građanima susednih država koje su se trajno vezale za Evropsku uniju. U kojoj Evropska komisija više neće moći pritiskom da utiče da se promene neki novi "Mrđićevi" ili bilo čiji zakoni. Mnogi koji danas priželjkuju takav scenario, zamišljaju ga kao oslobađanje od Brisela. U stvarnosti, to bi moglo da izgleda mnogo prozaičnije, jer manje Evrope ne znači više suvereniteta, već samo manje zaštite za građane. Jer ako stanu evropske integracije, neće Srbija biti suverenija, već će se samo proširiti faktička eksteritorijalnost nekih njenih delova, u kojima će, na primer, robovski uslovi rada, postati svakodnevna normalnost, kao što to već godinama u Srbiji praktikuju kompanije Zidín i Linglong. A iskustvo ovog regiona vekovima unazad pokazuje da su cenu takvih eksperimenata gotovo uvek plaćali obični ljudi. Sve strašne posledice raspada SFRJ desile su se zbog toga što tako nastali njeni delovi nisu ostali jedna geopolitička celina kako je to bilo, recimo, sa Češkom i Slovačkom. Krajnje je vreme da prestanemo da pitamo da li Evropska unija sada blefira kada govori o proširenju. Mnogo važnije je šta će se dogoditi ako ovoga puta ne blefira i kolika suza će biti potrebno da bi se platila cena te spoznaje.

